

Handläggare
Anna LarssonTill
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2020-04-23

Telefon: 08-508 14 000

Underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.
2. Förvaltningens underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 överlämnas till kommunstyrelsen.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Förvaltningen överlämnar underlag för budget 2021 med inriktning för 2022 och 2023.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget, som utgår från stadens övergripande inriktningsmål, ska lyfta strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar som berör kärnverksamheten. I underlaget redovisar förvaltningen strategiska och prioriterade frågor för de kommande tre åren. Utgångspunkter för underlaget är befolkningsutvecklingen, analyser av kommande arbete för att uppnå kommunfullmäktiges mål, omvärldsfaktorer och större förändringar jämfört med gällande plan.

Ärendet

Ett omfattande bostadsbyggande präglar planperioden. Befolkningen i stadsdelsområdet ökar under kommande år och därmed ökar också behovet av tjänster inom ramen för förvaltningens uppdrag. Bland annat förväntas antal barn i åldersgruppen 1-5 år öka under kommande år. Samtidigt minskar antalet personer i åldersgruppen 90 år och äldre.

För att klara av framtidens utmaningar är det avgörande att förvaltningen kan säkerställa kompetensförsörjningen inom förvaltningens verksamheter. Att vara en attraktiv arbetsgivare, utveckla organisationens innovationsförmåga samt arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig lärande exempel på effektiva arbetssätt är några av de områden som förvaltningen ser som särskilt prioriterade under planperioden. Bland annat behöver förvaltningen säkerställa att när verktyg för digitalisering införs och används görs detta på ett sådant sätt att det höjer kvaliteten och på sikt blir ett sätt att spara resurser.

Förvaltningen fortsätter att utveckla det näringslivsfrämjande arbetet, klimatarbetet, arbetar med samverkan och dialog för trygghet och trivsel. Arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är ett annat prioriterat område under planperioden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts genom samverkan mellan förvaltningens samtliga avdelningar. Ärendet behandlas i facklig samverkan den 14 april. Rådet för funktionshinderfrågor behandlar ärendet den 17 april och pensionärsrådet behandlar ärendet den 20 april.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning föreslår Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd att förvaltningens underlag till budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	5
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	7
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	8
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	9
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet	9
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	11
2.3 Äldreomsorg.....	13
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	15
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	16
2.6 Stadsmiljöverksamhet	19
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	21
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	23
2.9 Övrigt	24
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	25
3.1 Drift.....	26
3.2 Investeringar.....	28
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	29
4 Lokalförsörjningsplan.....	29
4.1 Inledning	29
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	29
4.2.1 Nuläge 31 januari 2020	29
4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden).....	30
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	32
4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola	32
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	33
4.3.1 Nuläge 31 januari 2020	33
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet	33
4.4 Övrigt	34
4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling	34
4.4.2 Samverkan.....	34

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år	34
5 Övriga redovisningar	34

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 SDN14 2021-2023

Bilaga 2: Bilaga 2 Klimatinvesteringsplan 2021-2023

Bilaga 3: Bilaga 3 Investeringsönskemål

Bilaga 4: Bilaga 4 Äldreboendeplan Region östra söderort boendeplan 2021 med utblick mot 2040

Bilaga 5: Bilaga 5 Äldreboendeplanen bilaga 1 Tabell över särskilda boenden i region östra söderort

Bilaga 6: Bilaga 6. Lokalförsörjningsplan EÅV

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Detta underlag anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under 2021-2023 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål.

Verksamhet

Stadsdelsnämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges mål är att ansvara och driva verksamheter och service av god kvalitet för de som bor, kommer att bo samt verkar i stadsdelsområdet samt att i dialog med invånare och brukare utveckla den service som ges inom olika verksamhetsområden.

Demografi

I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde bor det ca 102 000 personer. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Bandhagen, Dalen, Enskedefältet, Enskede Gård, Gamla Enskede, Hagsätra, Högdalen, Johanneshov, Rågsved, Stureby, Årsta och Örby och Östberga.

Befolkningen i stadsdelsområdet ökar under kommande år och därmed ökar också behovet av tjänster inom ramen för förvaltningens uppdrag. Bland annat förväntas antal barn i åldersgruppen 1-5 år öka under kommande år. Samtidigt minskar antalet personer i åldersgruppen 90 år och äldre, denna minskning mattas dock av något jämfört med förvaltningens prognos 2019. Nedanstående tabell visar prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet under planperioden.

		2020	2021	2022	2023	Procentuell utveckling
0 år	Flickor	728	744	775	802	10 %
	Pojkar	764	780	814	842	10 %
1- 5 år	Flickor	3 124	3 180	3 276	3 380	8 %
	Pojkar	3 356	3 366	3 424	3 531	5 %
6- 15 år	Flickor	5 743	5 814	5 882	5 945	4 %
	Pojkar	5 908	6 006	6 063	6 105	3 %
16- 19 år	Flickor	1 882	1 932	2 001	2 091	11 %
	Pojkar	2 081	2 135	2 248	2 358	13 %
20- 24 år	Kvinnor	2 884	2 936	2 975	3 056	6 %
	Män	2 888	2 949	2 999	3 066	6 %
25- 44 år	Kvinnor	18 633	18 826	19 167	19 539	5 %
	Män	18 800	18 930	19 288	19 670	5 %
45- 64 år	Kvinnor	12 011	12 142	12 389	12 581	5 %
	Män	12 213	12 385	12 608	12 835	5 %
65- 79 år	Kvinnor	4 881	5 029	5 179	5 341	9 %
	Män	4 804	4 978	5 138	5 250	9 %
80- 89 år	Kvinnor	1 501	1 493	1 492	1 524	1 %
	Män	859	891	933	1 002	17 %
90 år och äldre	Kvinnor	676	648	612	583	-14 %

		2020	2021	2022	2023	Procentuell utveckling
	Män	220	206	202	194	-12 %
Totalt	Kvinnor	52 064	52 743	53 749	54 841	5 %
	Män	51 892	52 627	53 716	54 853	6 %
	Totalt	103 957	105 370	107 465	109 694	6 %

Av kommunfullmäktige särskilt prioriterade frågor

Kommunfullmäktige har i budget 2020 pekat ut några områden som särskilt prioriterade för staden att arbeta med under de kommande åren.

Trygghet och säkerhet

Undersökningar visar att den upplevda otryggheten inom flera av stadsdarna är hög och förvaltningen kommer under planperioden att fortsätta arbeta såväl strategiskt och långsiktigt som situationsbaserat.

Samverkanspartners för ökad trygghet och säkerhet finns både inom och utanför stadens organisation. Förvaltningens trygghetsskapande arbete kommer under perioden att utgå ifrån den nya samverkansöverenskommelsen som 2020 tecknats mellan förvaltningen, utbildningsförvaltningen och lokalpolisområdena. Målsättningen med överenskommelsen är att den upplevda tryggheten ska öka och att den faktiska brottsligheten ska minska. Ett antal prioriterade samverkansområden har lyfts fram i överenskommelsen, där bland annat riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden är en viktig del. En viktig del i det är att ett arbete med platssamverkan Rågsved som har påbörjats och kommer att pågå under ett antal år. Parallellt med det fortsätter arbetet med Östberga och Enskededalen.

I övrigt kommer fokus under planperioden att ligga på unga i risk för kriminalitet, skolan som brottsplats och avhopparverksamhet för kriminella. Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet mot våldsbejakande extremism samt särskilt utsatta och sårbara brottsoffer.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen behöver utveckla former för en ökad och väl fungerande samverkan, internt och externt, kring alla målgrupper inom försörjningsstödet i syfte att personer snabbt ska komma ut i arbete och på sikt egen försörjning. Särskilt viktigt är det att det finns ett bra samarbete med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

Arbete sker enligt den stadsövergripande näringslivspolicy som togs fram 2019. Det innebär att förvaltningen framförallt kommer att fokusera på att drift och underhåll av stadens offentliga miljöer bidrar till att företag trivs i stadsdelsområdet. För att främja det lokala näringslivet är det viktigt att stadsmiljön i anslutning till centrum och andra platser där företag finns är rena och upplevs som trygga.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Kompetensförsörjning, arbetsmiljö, sjukfrånvaro och hållbart ledarskap är fortsatt viktiga och prioriterade frågor. Arbetet fortsätter med att implementera handlingsplanerna för förbättrad arbetssituation för förskollärare, barnskötare, socialsekreterare och biståndshandläggare. Det

arbetet förväntas på sikt leda till minskade sjuktal.

Investeringsbehov

Inom stadsmiljö sker investeringar för ökad trygghet och tillgänglighet med bland annat bättre belysning, renoverade gångtunnlar, anläggning av hundrastgårdar, skyltar, staket, upprustning av parkvägar, murar och trappor. Behoven av investeringar i form av inventarier sker löpande utifrån behov med nyöppnade verksamheter. Behoven av investeringar i fleråringen utgår från en socialt hållbar stad som ska bidra till att utjämna orättvisor och sociala skillnader.

Effektiv lokalförsörjning

Förvaltningen kommer att kartlägga användningen av lokalerna i stadsdelsområdet för att se hur vi kan samlokalisera lokaler mellan olika verksamhetsområden. Fortsatt utveckling av prognosarbetet gällande förskolelokaler kopplat till stadens gemensamma underlag.

Innovation och effektiva arbetssätt

För att klara välfärdens utmaningar kommer förvaltningen att utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt. Det ställer krav på en väl utvecklad struktur i förvaltningen som skapar förutsättningar för att arbeta med frågorna. I dagsläget driver förvaltningen över tjugo olika innovationsprojekt, både egenfinansierade och tillsammans med fackförvaltningar och med forskningsstöd. Några av innovationssatsningarna löper över planperioden och flertalet nya kommer att påbörjas.

Klimat

För att bidra till stadens visioner och mål kopplade till miljöarbetet kommer förvaltningens miljöarbete intensifieras under planeringsperioden. Förvaltningens riktning ska utgå från de två stadsövergripande styrdokumenterna stadens Miljöprogram 2021- 2023 och Klimathandlingsplan 2021-2023. Under verksamhetsåret 2020 ska förvaltningen arbeta fram en lokal miljö- och klimathandlingsplan som ska styra arbetet framöver.

Jämställdhet

Förvaltningens jämställdhetsarbete är en del i verksamheternas planering, utförande och beslutsfattande inom samtliga verksamhetsområden. Där det är relevant ska jämställdhetsperspektivet beaktas med målsättningen att det ska leda till konkreta verksamhetsförbättringar på likvärdiga villkor.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förskoleverksamhet

- Rekrytera och kompetensutveckla medarbetare för att säkerhetsställa tillgången på kvalificerade medarbetare.
- Förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare.
- Upprätta en god APL/VFU- organisation för mottagande av elever och studenter.
- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänst för upprättande av Barnkonventionen.
- Implementering av Skolplattformen.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

- Utveckla verksamheten i samarbete med andra aktörer utifrån aktuella behov.
- Kompetensutveckling av medarbetare.
- Utvecklat samarbetet mellan förebyggande verksamheter och myndighetsutövning inom social omsorg barn och unga.

Äldreomsorg

- Fler tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter.
- Förebyggande, hälsobefrämjande arbete.
- Kompetensutveckling för att möta brukare med psykisk ohälsa, våld utsatthet, hemlöshet och missbruk.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Samverkan i staden när det gäller gruppboheter för vissa målgrupper.
- Översyn av ersättningssystemet LSS.

Individ och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

- Permanenta SIP-samordnare, utöka till flera avdelningar inom förvaltningen.
- Översyn av resurstilldelning för socialpsykiatri.
- Nya arbetssätt och metoder för att tillgodose brukarnas behov inom socialpsykiatri.

Stadsmiljöverksamheter

- Utveckla drift och skötsel av park- och grönområden till följd av den fortlöpande befolkningsökningen.

Ekonomiskt bistånd

- Utveckla former för ökad samverkan, internt och externt, kring alla målgrupper.

Arbetsmarknadsinsatser

- Utveckla former för ökad samverkan, internt och externt, för alla målgrupper.
- Utveckla egna arbetsförberedande insatser och arbetsträning.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

- Fokus på att drift och underhåll av stadsdelens offentliga miljöer i syfte att öka trivselen för företag i stadsdelen.
- Stadsmiljön i anslutning till centrum och andra platser där företag finns är rena och upplevs som trygga.
- Platssamverkan Rågsved påbörjas.
- Utveckla samarbete med privata förskoleaktörer.

Klimat

- Förvaltningen arbetar fram en lokal miljö- och klimathandlingsplan.
- En förvaltningsövergripande arbetsgrupp kommer att arbeta med miljö- och klimatfrågorna i förvaltningen.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Kompetensförsörjning

- Säkerställa kompetensförsörjningen inom förvaltningens verksamheter.
- Öka mångfalden vid chefsrekrytering.
- Arbeta strategiskt med interna karriärvägar.
- Utveckla former för kompetensutveckling genom vardagsnära forskning och former för kunskapsutbyte.
- Minska sjukskrivningar genom ökat stöd till chefer i rehabiliteringsprocessen.
- Öka andelen heltidsanställningar.
- Vidareutveckla arbetet med verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och arbetsplatsförlagt lärande (APL)

Innovation och effektiva arbetssätt

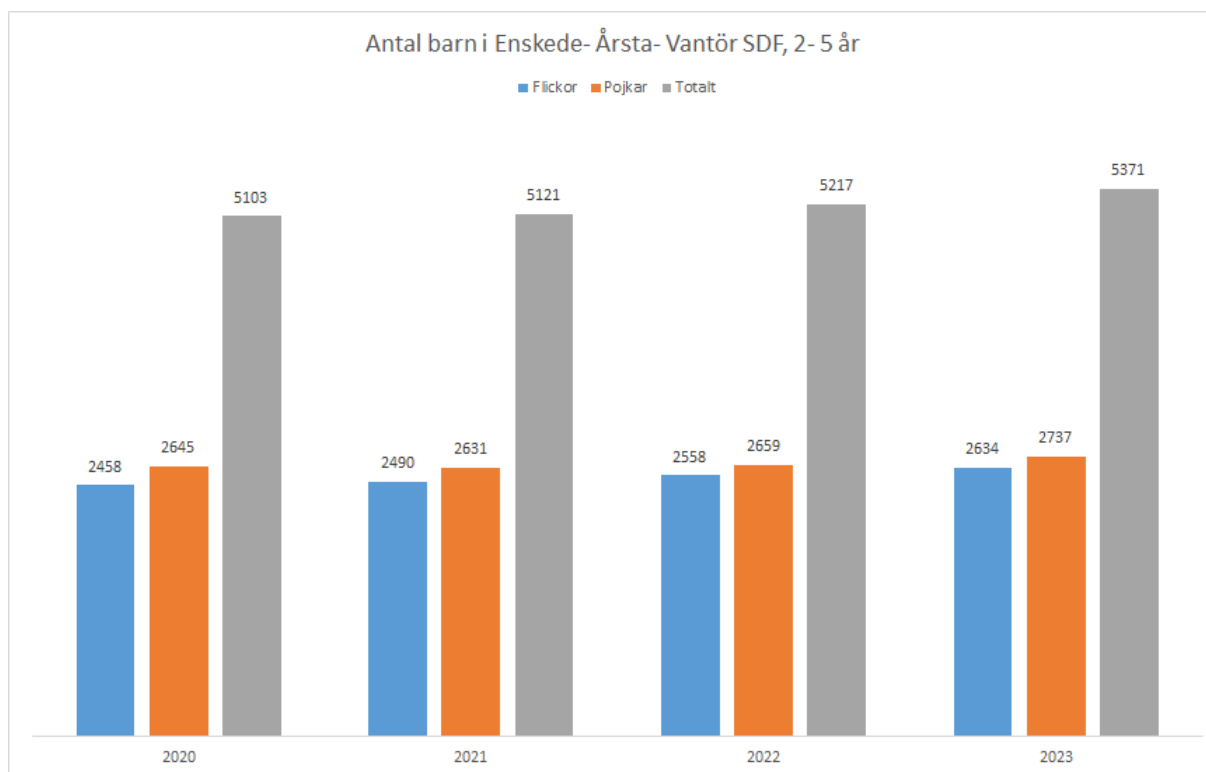
- Skapa en struktur för att möjliggöra ett innovativt och effektivt arbetssätt.
- Fullfölja de över tjugo olika innovationsprojekt som förvaltningen driver.
- Aktivt söka externa medel för att initiera och driva utvecklingsprojekt.
- Använda verklighetslabbet till fler verksamhetsområden än Äldreomsorgen.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Kommande år förväntas barnantalet öka i stadsdelsområdet. Av flickor och pojkar i ålder 2-5 år som bor i stadsdelsområdet är 93,1% (2019) inskrivna i förskola eller pedagogisk omsorg jämfört med 2018 då inskrivningsgraden var 94,1. Andelen inskrivna barn skiljer sig åt mellan stadsdelarna i stadsdelsområdet. För att öka inskrivningsgraden samt nå vårdnadshavare vars barn inte är inskrivna i förskolan samverkar förskolorna, öppna förskolan med introduktionsuppdrag, medborgarkontoret samt Familjens hus. Se diagram för prognos av inskrivningsgrad i förskola för barn i åldersgrupp 2–5 år nedan.

Förändringar i målgruppens behov

Förskolan ser en utveckling där många barn har andra språk än Svenska som modersmål, vilket ökar behovet av att stimulera barnens språkutveckling och utveckla det språkutvecklande arbetssättet på förskolorna. I samband med det behöver också förskolan säkerställa att personalen har goda kunskaper i det svenska språket. Förskolan behöver också fortsätta sitt arbete med gruppen barn med särskilda rättigheter som är större i dag än tidigare.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Förvaltningen står fortsatt inför utmaningen att rekrytera och behålla kvalificerad personal till förskolorna. Andel legitimerade förskollärare i stadsdelsområdet är 36,9 % och når kommunalfullmäktiges mål om 32%. Pensionsavgångar och förvaltningens utbyggnad av förskola i stadsdelsområdet bidrar till ytterligare behov av kvalificerad personal. Inom de närmaste 7 åren förväntas 21,4% av förskollärarna, 19,5% av barnskötarna och 72,7% av rektorerna inom förvaltningen att gå i pension.

Det finns vidare ett stort behov av att rekrytera behöriga förskollärare och barnskötare till förskolan med goda kunskaper i svenska, både i tal och skrift. Förvaltningen behöver erbjuda kompetensutveckling i det svenska språket för befintlig personal.

Förvaltningen har fortsatt hög sjukfrånvaro inom verksamhetsområdet förskola. Förvaltningen har påbörjat ett fördjupat arbete om arbetsmiljön i förskolan utifrån Utbildningsförvaltningens slutrapport med handlingsplan *För förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare*.

Stockholms stad har upprättat ett nytt avtal med Stockholms universitet för verksamhetsförlagd utbildning och förvaltningen har påbörjat omställningen för en ny mottagarorganisation. Förvaltningen har också upprättat avtal med Midsommarkransens

gymnasiums *Pedagogik collage*, för mottagande av elever för arbetsplatsförlagt lärande.

Medarbetare

Stockholm stad erbjuder vikarieersättning till förskolor vars personal utbildar sig på deltid genom erfarenhetsbaserade utbildningar till förskollärare, barnskötare eller masterutbildning inom pedagogik. Förvaltningens förskolor medverkar under 2017 till 2020 i forskning- och utvecklingsprogrammet *Flerstämmig undervisning i förskolan*. Syftet är att utveckla förskollärare och rektorers kunskap, förhållningssätt och arbetsmetoder inom begreppen utbildning och undervisning.

Chefsförsörjning

Rektorsprogrammet är en obligatorisk befattningsutbildning i syfte att stärka skolledarens förmåga att leda och styra verksamheten. Inom förvaltningen är det fem rektorer och biträdande rektorer som har en pågående utbildning inom programmet.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- Digitalisering av förskola leder till ökade kostnader vad gäller tex. användandet av Skolplattformen och kompetensutveckling av medarbetare.
- Nybyggnation och underhåll leder till ökade lokalkostnader

Jämställdhetsutmaningar

- Likvärdig utbildning och undervisning för alla barn oavsett könstillhörighet.
- Självvärdering av förskolans arbete med jämställdhet.

Övriga utmaningar

- Digital kommunikation mellan förskola och hem.
- Barnkonventionen och samverkan för barnets bästa.
- Rörelse och hälsa.

Prioriteringar

- Rekrytera och kompetensutveckla medarbetare för att säkerställa tillgången på kvalificerade medarbetare.
- Förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare utifrån föreslagna åtgärder i Utbildningsförvaltningens slutrapport För förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare.
- Upprätta en god APL/VFU- organisation för mottagande av elever och studenter i våra förskolor.
- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänsten för upprättande av Barnkonventionen.
- Implementering av Skolplattformen, både i förskolans uppdrag om utbildning och undervisning som kommunikation mellan förskola och hem.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Befolkningen i stadsdelsområdet förväntas öka under planperioden och därmed även målgruppen för barn-, kultur- och fritidsverksamheterna.

Stadsdelen har lägre resultat i mätningar gällande tillit till institutioner och tillit till bostadsområdet jämfört med staden i stort. Tillit till medmänniskor och till myndigheter är viktiga förutsättningar för att känna trygghet och lyckas med uppdragen att främja goda uppväxtvillkor. Förvaltningen avser därför att fokusera på tillitsskapande insatser bland unga i stadsdelsområdet för att kunna vända den negativa trenden.

Inom stadsdelsområdet finns många olika föreningar, nätverk och andra idéburna grupper. Det lokala civilsamhället bär på kunskap om lokala förhållanden och har viktiga kontakter med flera av förvaltningens prioriterade målgrupper. Ett aktivt civilsamhälle är en demokratibärande resurs för förvaltningens främjande arbete.

En utmaning i framtiden är att människor tenderar att organisera sig mer i lösa nätverk och inte i traditionella föreningar i lika hög utsträckning. Stödet till civilsamhället i form av föreningsbidrag ställer krav på sammanslutningarnas form och administrativa förmåga, bl.a. genom stadgar, verksamhetsberättelse, revisionsberättelse etc. I samband med det finns svårigheter med att balansera krav på uppföljning och redovisning av föreningsstöd och att underlätta för föreningar att söka stöd. Förvaltningen har också en skyldighet att försäkra sig om att inte stödja våldsbejakande eller odemokratiska aktörer, men vill samtidigt inte att den administrativa pålagan ska fungera avskräckande för ideella aktörer som vill söka stöd.

Det finns ett behov av att etablera tätare samverkan med civilsamhället i stadsdelsområdet och utveckla fler former av stöd. Idéburet partnerskap (IOP) kan vara ett alternativ då förvaltningen har positiva erfarenheter av den typen av samverkan.

Från och med 2020 tillhör de förebyggande verksamheterna avdelningen social omsorg barn och unga, detta möjliggör utökat samarbete inom förvaltningen gällande utsatta barn och ungdomar

Förändringar i målgruppens behov

Målgruppen för de förebyggande verksamheterna varierar. Föräldrar ges stöd via öppna förskolor, föräldramottagning och även genom föräldrakurser i grupp. Föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionshinder har identifierats som en grupp som behöver mötesplatser och forum anpassade efter deras särskilda behov. Det behovet ser inte ut att minska de närmaste åren, snarare öka. Nyanlända föräldrar är en grupp som haft svårare att hitta till de förebyggande verksamheterna som öppna förskolan och föräldrakurser. Det finns ett behov av att hitta former för att underlätta för dessa föräldrar att ta del av det stöd som finns.

Stadsdelsområdets öppna fritidsverksamheter vänder sig till unga 0 till 18 år. Parklekar vänder sig till yngre barn och deras föräldrar, fritidsgårdar till barn 13-18 år. Målgruppens möjligheter att delta i konstruktiva fritidsaktiviteter varierar beroende på stadsdel.

I mer socialt utsatta områden har barn och unga sämre möjligheter tillgodogöra sig de positiva effekterna som en meningsfull fritid har på deras utveckling. Den öppna fritidsverksamheten har därför ett viktigt uppdrag att hjälpa och uppmuntra ungdomar till fysisk aktivitet. Barn och unga med funktionshinder, flickor med utländsk bakgrund och barn och unga med svagare socioekonomisk bakgrund har identifierats vara mindre fysiskt aktiva och behöver stödjas särskilt.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Personal på fritidsgårdar och parklekar behöver arbeta kvällstid och helger och många gånger varierar behoven av personal beroende på årstid och skolors aktiviteter. Detta är en utmaning

då det ställer höga krav på att säkra likvärdigheten för våra besökare. Verksamheterna behöver fortsätta arbeta för att all personal ska ha likvärdig utbildning och arbetssätt. Interna informationskanaler och processer behöver utvecklas för att kunna nå olika medarbetare effektivare och erbjuda kompetensutveckling till personal som arbetar deltid utanför kontorstid.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- Utveckla samverkan med civilsamhället för att möjliggöra synergier
- Effektivt lokalnyttjande

Jämställdhetsutmaningar

- Identifiera och motverka destruktiva maskulinitetsnormer bland barn och unga.

Övriga utmaningar

- Utveckla nya former och samarbeten för en aktiv fritid.

Prioriteringar

- Ett prioriterat utvecklingsområde för fritidsverksamheterna för barn och unga är att utveckla verksamheten i samarbete med andra aktörer utifrån aktuella behov.
- Vi behöver fortsätta att utveckla kompetensen hos våra medarbetare för att möta dagens ungdomar.
- Utvecklat samarbetet mellan förebyggande verksamheter och myndighetsutövning inom social omsorg barn och unga
- Höja medborgarnas tillit till förvaltningens verksamheter

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Behovsutveckling äldreomsorg

Utveckling äldreomsorgstagare	2020	2030	2040
Totalt antal äldreomsorgstagare exklusive hemvårdsbidrag	2 090	2 290	2 840
Därav vård- och omsorgsboende	490	520	660
Därav servicehus	210	230	300
Därav hemtjänst i ordinärt boende	1 390	1 540	1 880

Källa: Äldreomsorgsprognos 2019, SWECO

Som en följd av den demografiska utvecklingen förväntas behovet av äldreomsorg minska något fram till år 2023. Därefter vänder utvecklingen och antalet omsorgstagare förväntas 2025 vara ungefär lika många som i dag. Fram till 2040 förväntas en kraftig ökning, som en följd av att antalet personer i de äldsta åldersgrupperna ökar.

För att minska behovet av särskilt boende i stadsdelsområdet på längre sikt behöver antalet tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter därför öka kraftig. Samtidigt behöver hemtjänstens förutsättningar för att hjälpa personer i ordinärt boende utvecklas, till exempel genom ökad spetskompetens för särskilda behov.

Förändringar i målgruppens behov

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (LUS) förutsätter nya arbetssätt. Avgörande blir god samverkan och rätt förutsättningar för mottagande i hemmet hos hemtjänstverksamheterna och primärvården.

De förändringar förvaltningen ser i målgruppens behov kommer att öka kraven på samverkan med exempelvis primärvården för att trygga äldreomsorgen i framtiden. Ett aktuellt exempel är samverkan kring delegering av läkemedel.

Brukare kommer att behöva mer avancerad hälso- och sjukvård samt omvårdnad på särskilda boenden under planeringsperioden. Det ställer krav på boendets fysiska utformning och på medarbetarnas kompetens.

Antalet komplexa ärenden inom äldreomsorgen ökar. Det handlar till exempel om personer med psykisk ohälsa, våldutsatthet, hemlöshet, missbruk och traumatiserade personer med annan etnisk bakgrund.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en viktig strategisk fråga för att förvaltningen ska kunna rekrytera handläggare, omvårdnadspersonal och legitimerad personal på sikt.

Inom äldreomsorgen ser verksamheterna ett särskilt stort behov av att stärka medarbetarnas kompetens inom följande områden:

- Svenska språket
- Psykisk ohälsa
- Våldutsatthet
- Hemlöshet
- Missbruk

Ett sätt att bidra till kompetensförsörjningen är ett stadsövergripande webbaserat verktyg. En utbildningsplattform skulle möjliggöra att fler får en likvärdig, arbetsplatsnära och kontinuerlig kompetensutveckling.

För att säkra kompetensförsörjningen behöver strukturerade modeller för kompetens- och karriärutveckling förankras i verksamheterna. På grund av planerade omstruktureringar inom äldreomsorgen behöver medarbetare erbjudas möjlighet att karriärväxla till andra verksamhetsområden.

Ekonomiska utmaningar

- För att öka äldres självständighet och minska behovet av insatser behöver förebyggande och hälsobefrämjande arbete utvecklas i samverkan med Region Stockholm.
- För att minska behovet av insatser från äldreomsorgen är tillskapande av fler tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter en förutsättning.
- I samband med att behovet av äldreboende minskar de närmaste åren kommer

omstruktureringar att innebära att nämnden får kraftigt ökade kostnader för tomgångshyror.

Jämställdhetsutmaningar

- En utmaning för staden är att fortsätta utveckla metoder för kartläggning och analys i jämställdhetsarbetet. Utan en korrekt analys riskerar verksamheter att göra felprioriteringar kopplat till kärnuppdraget.

Övriga utmaningar

- En förutsättning för utveckling av kvalificerad hemtjänst är att hemsjukvården integreras i hemtjänstorganisationen.
- En utmaning är att säkra det systematiska förbättringsarbetet samtidigt som ett stadsövergripande system för avvikelshantering saknas.
- Staden behöver utveckla mer nyanserade modeller för att mäta måluppfyllelse inom äldreomsorgen för att få ett bättre underlag för prioriteringar. Nuvarande indikatorer ger inte en heltäckande bild av kvalitet inom äldreomsorgen.

Prioriteringar

- För att minska behovet av särskilda boendeformer behöver stadsdelsområdet fler tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter
- Kompetensutveckling för att möta brukare med psykisk ohälsa, våldsutsatthet, hemlöshet och missbruk
- Utveckla fler innovativa nya arbetssätt för att möta den demografiska utvecklingen

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, har setts över. Förvaltningen inväntar direktiv om kommande förändringar och vad de innebär i praktiken.

Förändringar i målgruppens behov

Förvaltningen ser att antalet brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utåtagerande beteende och psykisk ohälsa fortsätter att öka. Det gör att behoven är mer komplexa hos de personer som har insatser enligt LSS. Personer med funktionsnedsättning som blir äldre får ett utökat stödbehov som även innefattar omvårdnad utifrån det naturliga åldrandet. För att kunna tillgodose det mer varierande och omfattande behovet hos personer med funktionsnedsättning behöver alternativa boendeformer utvecklas.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en viktig strategisk fråga för att förvaltningen ska kunna rekrytera handläggare, omvårdnadspersonal och legitimerad personal på sikt.

Då målgruppen har allt mer komplexa behov ställs krav på högre kompetens hos medarbetare.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- Stadsdelsnämnden planerar för ett högt bostadsbyggande, vilket innebär att många gruppbostadser behöver byggas samtidigt som det saknas ekonomiska incitament för att bygga gruppbostadser.

- Inom stadens upphandlade LOV-avtal, saknas det boenden för vissa målgrupper enligt LSS. Förvaltningen behöver då köpa platser på boenden utanför stadens LOV-avtal till höga kostnader.
- Ersättningssystemet för LSS täcker inte de faktiska kostnaderna.
- Det fasta anslaget för turbundna resor täcker inte de faktiska kostnaderna.
- Det är svårt att hitta lokaler som är anpassade för målgruppen som kan användas effektivt till flera ändamål. Ersättningssystemet utgår från att underhåll av lokaler ska rymmas inom befintlig budget, vilket gör ansvarsfördelningen av kostnader för underhåll svårhanterad.
- Personer med funktionsnedsättning som blir äldre har inte rätt till bistånd i form av daglig verksamhet. Detta gör att gruppboendestäder behöver ha en högre personalbemanning under dagtid, vilket genererar högre kostnader. Genom träffpunktsverksamhet för personer inom LSS som är äldre skulle kostnaderna kunna minska.

Jämställdhetsutmaningar

- Att fortsätta arbeta för att pojkar, flickor och kvinnor och män har samma förutsättningar och möjligheter.

Prioriteringar

- Samordna planering av gruppboendestäder över hela staden för vissa målgrupper.
- Översyn av ersättningssystemet för LSS.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Antalet orosanmälningar avseende barn och unga är högt och stiger för varje år, under 2019 var antalet orosanmälningar 800 fler än föregående år. Åldersgruppen 16-19 år prognostiseras öka med över 12 procent, vilket sannolikt kommer leda till ökat antal orosanmälningar utifrån ungdomens eget beteende och även en ökad arbetsbelastning för fältassistenter, fritidsgårdar och ungdomsmottagning. De flesta orosanmälningar handlar om våld, kriminalitet, droganvändning samt psykisk ohälsa.

Inom stadsdelsförvaltningens område finns det flera modulhus för kvotflyktingar varav många har komplexa behov och stora barnfamiljer. Inom Social omsorg barn och unga ses en tydlig ökning av ärenden med allvarlig problematik, till exempel hedersrelaterat våld och förtryck.

Genom ökad kunskap i samhället och genom informationsinsatser i det offentliga rummet ökar allmänhetens kunskaper om våld i nära relation och om vilket stöd som kan ges från samhället. Det innebär en ökad tillströmning av ärenden inom förvaltningens relationsvårdsteam (RVT) som ger skydd och stöd för att bryta det akuta våldet.

Antalet anmälningar enligt lag om missbrukare i vissa fall (LVM) har fortsatt att öka de senaste åren, vilket innebär att handläggarna får lägga alltmer resurser på att motivera personer till att söka vård på frivillig basis. Detta eftersom forskning visar att frivillig vård ger bättre långsiktiga resultat än tvångsvård.

Lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (LUS) ställer ökade krav på att förvaltningens handläggare snabbt agerar och ordnar boende för personer som skrivs ut

från slutenvård.

Antalet meddelanden om uppsägningar som kommer till förvaltningen från hyresvärdar ökar. Särskilt utmärkande är att antalet äldre som blir uppsagda har ökat de senaste åren.

Förvaltningen har ännu inte fullt ut sett konsekvenserna av den nya lagen om andrahandsuthyrning vilket kan komma att ytterligare påverka boendesituationen för personer i stadsdelsområdet och förvaltningens arbete med att ge stöd för att hitta andra boenden.

Boendefrågan är fortsatt en viktig fråga inte minst för personer med stora stödbehov som är aktuella inom socialtjänsten. Många av dem har dålig eller ingen förankring på bostadsmarknaden. Det är ont om bostäder och överlag är bostäder dyra i Stockholm vilket innebär att stora grupper är hänvisade till osäkra boendeförhållanden och trångboddhet. De tillfälliga boenden i staden som förvaltningen är hänvisad till är dessutom dyra.

Utvecklingen av digitala tjänster innebär att alltmer kontakter i samhället och med myndigheter sker digitalt och allt mindre via telefon eller fysiska besök. Det leder till att personer med liten datavana eller personer som saknar tillgång till dator har svårt att ta del av dessa tjänster. Det kan vara personer som har bristande kunskaper i svenska, svårigheter att läsa eller skriva och som på detta sätt hamnar i ett "digitalt utanförskap". De har svårt att på egen hand söka arbete, få olika ersättningar från myndigheter med mera. Förvaltningens bedömning är att denna grupp ökar.

Förändringar i målgruppens behov

De barn och ungdomar som blir utredda och placerade har en mer komplex problematik och fler diagnoser än tidigare. Detta medför att det är svårare att hitta lämpliga jour- och familjehem som klarar av de allt mer vårdkrävande barnen. Förvaltningens familjehemsvård har i uppdrag att rekrytera bra familjehem utifrån de enskilda barnens behov. Resursteamet inom Stockholms stad kan inte leverera familjehem i den utsträckning förvaltningen har behov av och därför planerar förvaltningen att avsätta personal för rekrytering av familjehem.

Trenden fortsätter att allt fler personer, aktuella inom missbruksvården, har en samsjuklighet. Framförallt kvinnor har ofta en komplicerad psykiatrisk problematik och svårt att få adekvat stöd och hjälp. Intern och extern samverkan behöver utvecklas om gruppens behov ska kunna tillgodoses.

Förvaltningen har uppmärksammat att det uppstår hyresskulder för några av de personer/familjer som bor i modulhus. Det är inte så många i förhållande till antalet boende men är en ny iakttagelse. Det är ofta de första hyrorna som inte betalas och kan kopplas till tiden innan etableringsersättningen kommer igång. Förvaltningen befarar ett kommande problem eftersom personerna kan få svårt att betala igen hyresskulderna.

Verksamheterna för personer med psykisk funktionsnedsättning har fått ett ökat antal brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket kommer att ställa krav på utökade resurser till socialpsykiatri för att kunna möta allt mer komplexa behov.

Personer med psykisk funktionsnedsättning som blir äldre får ett annat behov av stöd med bland annat större omvårdnadsbehov. Därför finns behov av gruppboendestäder som kan möta personer med psykisk funktionsnedsättning som har omvårdnadsbehov.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Under de senaste åren har det blivit något enklare att anställa socialsekreterare, som dessutom

har tidigare erfarenhet av yrket. Trots det är det ändå en viss personalomsättning på grund av att brukarnas problematik är så pass komplex att medarbetare väljer att avsluta sin anställning. För att säkra framtida personalförsörjning tar förvaltningen varje termin emot ett flertal socionomstudenter inom de olika verksamheterna.

Det är svårare att rekrytera chefer med lämplig erfarenhet och kompetens. Förvaltningen arbetar med handlingsplanen för socialsekreterares arbetssituation och har tydligt fokus och tät uppföljning kring medarbetares arbetsmiljö. Ett förbättringsområde är att förvaltningen, och staden behöver fokusera mer på chefers arbetsmiljö.

Då målgruppen inom socialpsykiatri har förändrats till att ha mer komplexa behov ställer det krav på kompetensförsörjning för att kunna tillgodose de behov som finns.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- Ökade kostnader i samband med att antalet barn i behov av att bli placerade har ökat under senaste åren.
- Behovet av familjehem kan inte tillgodoses och fler externa och mer kostsamma placeringar genomförs till följd av det.
- Relationsvårdscentrum sydost (RVCS) kommer, utifrån nytt stadsövergripande beslut, ha insatser även för våldsutsatta barn. Detta kan komma att medföra att fler barn blir aktuella och därmed en utökad kostnad avseende personal.
- Ett ökat antal personer söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation. I det akuta skedet är många behov av skyddat boende. Kostnaden för den typen av boenden är hög. Förvaltningen ser ett behov av boendeformer med mer flexibelt stöd av personal, för att successivt kunna slussa ut de våldsutsatta i ett mer normaliserat boende. Både för att använda resurserna så effektivt som möjligt men också utifrån att inte alla våldsutsatta behöver så omfattande stöd under så lång tid.
- Bristen på bostäder och höga boendekostnader i Stockholmsområdet är utmanande. Även stadens egna boenden är dyra och det är vårt att hitta andra alternativ inom ramen för gällande upphandlingsregler. För gruppen personer med allvarlig missbruksproblematik och samsjuklighet är det överlag svårt att hitta boenden.
- Bostadsfrågan kommer på sikt att bli både en praktisk men även ekonomiskt utmaning för de personer/familjer som bor i modulhus. Det finns även en risk att de personer som bor i genomgångsbostäder genom SHIS, Stiftelsen hotellhem i Stockholm, inte lyckas lösa boendefrågan på egen hand innan deras kontrakt på fem år löper ut. Om den situationen uppstår kan förvaltningen stå inför att ytterligare målgrupper behöver hjälp att hitta boende.
- Förvaltningen har utvecklat en metod för att stödja personer som har ett patologiskt samlarsyndrom. Tidigare har förvaltningen finansierat projektet genom beviljade lokala utvecklingsmedel, vilket inte längre är aktuellt. Förvaltningen får förfrågningar från hela staden om att utföra boendestöd med hjälp av den nya metoden. Det är en svårt för förvaltningen att fortsätta driva samlarteamet om inte den ekonomiska ersättningen anpassas utifrån de faktiska kostnader som insatsen innebär.
- Fördelningen mellan kommunen och regioner av kostnader och uppföljningar vid placeringar i särskilda boendeformer bör ses över i samverkan med region Stockholm.

Jämställdhetsutmaningar

- En ökad förekomst av ärenden som innefattar hedersrelaterat våld och förtryck medför

behov av att arbeta förebyggande och uppsökande med nyanlända och kvotfamiljer.

- Våld i nära relation drabbar oftast kvinnor, där bland annat att boendefrågan är svår att hantera på ett bra sätt.
- Det inkommer fler anmälningar enligt LVM gällande män än kvinnor, däremot är det fler anmälningar gällande kvinnor sett till andelen aktuella inom missbruksvården. Kvinnor tenderar att ha allvarligare missbruksproblematik när de söker stöd och motivationsarbetet är mer långvarigt för kvinnor än för män.
- I arbetet med våld i nära relationer behöver man ställa frågor till alla för att upptäcka förekomst av våld, både till kvinnor och till män.

Prioriteringar

- En sammanhållen socialtjänst som ger rätt insats i tid av rätt profession.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga.
- Skola och hälsa.
- Minska ungdomars droganvändning genom MST (Multisystemisk terapi).
- Platssamverkan tillsammans med civilsamhället ska ge en upplevelse av ökad trygghet.
- Boendefrågan - resurseffektiva boendelösningar, för flera målgrupper, bland annat personer utsatta för våld i nära relation.
- Samverkan, internt och externt.
- Översyn för resurstilldelning för socialpsykiatri.
- Nya arbetssätt och metoder för att tillgodose brukarnas behov inom socialpsykiatri.
- Utveckla långsiktigt stöd för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Det planeras och byggs bostäder i de flesta delar av Enskede-Årsta-Vantör. Enligt Swecos befolkningsprognos kommer 20 339 människor flytta in i nybyggda bostäder inom stadsdelsområdet under perioden 2020-2023. För att bygga en hållbar stad måste höga krav ställas på stadsbyggnadsprocessens olika aktörer. Förvaltningen har en viktig roll i att lyfta det lokala perspektivet i dessa processer. En central aspekt är att bevaka att planeringen av bostäder även beaktar det ökade behovet av parker, grönområden och andra offentliga platser.

Det är viktigt att stadsutvecklingsprocessen bedrivs med ett tydligt socialt hållbarhetsfokus, för att motverka segregationsmönster. En viktig aspekt kopplat till detta är att det parallellt med bostadsbyggande även investeras i offentliga miljöer samt offentlig service, för att bidra till en stad där människor vill röra sig ute vilket kan resultera i en tryggare miljö där människor ser varandra och känner sig sedda.

Förutsättningarna att bedriva exploateringsprojekt med god ekonomi är ofta kopplat till geografiska lägen. Det är därför viktigt att ekonomiska medel kan omfördelas mellan exploateringsprojekt, för att rikta investeringar i den offentliga miljön till områden där de kan göra störst nytta. Detta kan bidra till att utjämna socioekonomiska skillnader och orättvisor i staden.

Den generella utvecklingen när stadsdelsområdet utvecklas är att den totala ytan parkmark minskar, men underhållsbehovet per kvadratmeter ökar. Detta på grund av ett växande antal

människor som nyttjar parker, vars totala area minskar.

Förvaltningen har deltagit i det stadsövergripande arbetet med att ta fram gränser och föreskrifter för tre nya naturreservat inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ansvarar för skötsel, drift och utveckling av naturreservaten, vilket innebär ett ökat behov av resurser för att kunna utföra arbetet.

Förändringar i målgruppens behov

Det offentliga rummet är en viktig aspekt i en hållbar stad, och förvaltningen kommer verka för att det bevaras och utvecklas i takt med att staden växer. Det offentliga rummet fyller viktiga rekreativa och demokratiska funktioner. Då fler människor använder de offentliga miljöer som finns tillgängliga i staden kräver planeringen av dessa stor omsorg. Användandet av det offentliga rummet och vilka funktioner och kvalitéer som efterfrågas kan skifta från generation till generation, vilket kräver en lyhördhet då framtidens parker och grönområden planeras.

Klimatförändringar är en utmaning som behöver beaktas vid planering av offentliga miljöer och framförallt park- och grönområden. Den framtida staden behöver vara rustad för extremt väder i form av t.ex. skyfall och värmeböljor.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Upphandlade parkentreprenörer har redan idag svårt att rekrytera personal med den kompetens som krävs för att utföra ett bra arbete. I takt med att staden förtätas ser förvaltningen en tendens att parkanläggningar mer avancerade, vilket ställer högre krav på drift och underhåll. Detta innebär att problemet för entreprenörer att rekrytera personal med efterfrågad kompetens bedöms öka under perioden.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- Ökade kostnader för naturreservat
- Ökade kostnader för drift av Årstafältet.
- Ökade kostnader för ökat slitage av parker och grönområden till följd av mer människor som nyttjar dem.
- När förskolegårdar minskar i storlek kommer förskolor i större grad använda närliggande parker och grönområden för sin verksamhet. Detta leder till ökat slitage, vilket innebär högre drift- och underhållskostnader.

Jämställdhetsutmaningar

- Implementera rutin för jämställda utemiljöer.

Övriga utmaningar

- Åtgärder kopplat till illegal nedskräpning.

Prioriteringar

- Utveckla drift och skötsel av park- och grönområden för att tillmötesgå en mer intensiv användning av dessa ytor till följd av den fortlöpande befolkningsökningen.
- Minska illegal nedskräpning
- Främja jämställda utemiljöer
- Utveckla parker och grönområden som är väl rustade för extremväder, som är en effekt av pågående klimatförändringar.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Trenden med minskat antal ärenden inom försörjningsstödet vände under första halvåret 2019 och sedan dess har antalet ökat. Förvaltningens bedömning är att den trenden fortsätter, bland annat beroende på en sviktande konjunktur och påföljande ökad arbetslöshet. Trenden med mer utbetalat ekonomiskt bistånd per bidragshushåll ser också ut att fortsätta.

Antalet nyanlända som ansöker om försörjningsstöd och andra insatser ökar. Målgruppen omfattar också ensamkommande ungdomar och kvotflyktingar varav många har komplex problematik.

Rågsved fortsätter att vara den stadsdel som har flest aktuella bidragshushåll i stadsdelsområdet. Där bor också de flesta barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd.

Det har blivit svårare att få kontakt med handläggare på andra myndigheter, framförallt om det inte sedan tidigare finns en etablerad samarbetsrelation. Detta försvårar förvaltningens samarbete med framförallt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Omorganisationen och nerdragningarna inom Arbetsförmedlingen innebär även att förvaltningen fått tillgång till färre subventionerade anställningar, såsom Offentligt skyddat arbete (OSA) och att Arbetsförmedlingen är inte representerad vid samverkansforum.

Det är långa handläggningstider hos Försäkringskassan och på Pensionsmyndigheten. Personer som väntar på att beviljas sjukersättning och pension kan i avvaktan beslut behöva ekonomiskt bistånd i upp till 6 månader. Detta innebär en ökad arbetsbörda på förvaltningens handläggare.

I dagsläget är handläggningstiden lång för de personer som ansöker om god man eller förvaltare. Detta ger konsekvenser som till exempel att personer med egna tillgångar som saknar förmåga att sköta sin ekonomi på egen hand hamnar i akut behov av ekonomiskt bistånd. En konsekvens av detta kan komma att bli att ansökningar om egna medelsförvaltning kommer att öka inom förvaltningen.

Kronofogdemyndighetens ändrade arbete för att fler ska få möjlighet till skuldsanering och att processen ska gå snabbare innebär ökad arbetsbelastning på förvaltningens budget- och skuldrådgivare. Både för att det blir fler ärenden att handlägga men även för att konsekvenser av den snabba handläggningen börjar synas i form av att personer som fått skuldsanering återkommer med ny skuldsättning. Förvaltningens analys är att processen till skuldsanering ibland går för snabbt. Att en hel del personer inte hinner ställa om sin privatekonomi och inte uppnår den ekonomiska mognad som behövs för att kunna fullgöra en skuldsaneringsprocess, som i normalfallet är 5 år.

Förändringar i målgruppens behov

De vanligaste anledningarna till att personer ansöker om och beviljas ekonomiskt bistånd är att de är arbetslösa och saknar ersättning från arbetslöshetskassa eller är sjukskrivna utan sjukpenning. En annan vanlig anledning är sociala/medicinska skäl, ofta missbruksproblem. Den största andelen ekonomiskt bistånd går till personer som är sjukskrivna utan sjukpenning.

Gruppen kvinnor och män med komplexa vårdbehov, det vill säga har psykiska eller neuropsykiatriska svårigheter och missbruksproblem, fortsätter att öka inom

försörjningsstödet. Många av dem saknar och klarar inte av att själva av att ta kontakt med psykiatri för att få en diagnos fastställd och få det stöd de behöver för sina psykiska problem.

Förvaltningens försörjningsstöd förfogar inte över egna vård-/stödinsatser utan är beroende av interna och/eller externa stöd- och rehabiliterande insatser. Förvaltningen ser ett fortsatt ökat behov av arbetsförberedande och rehabiliterande insatser för att fler ska komma vidare mot egen försörjning.

Personal- och kompetensförsörjning

Förvaltningen ser inga stora utmaningar när det gäller personal- och kompetensförsörjningen inom området. Det är en viss omsättning av personal men personalsituationen har varit förhållandevis stabil under de senaste åren, jämfört med tidigare. Behov finns däremot av chefsutveckling, både för enhetschefer och biträdande enhetschefer.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- En försämrad konjunktur med ökad arbetslöshet kommer sannolikt innebära ökade kostnader för ekonomiskt bistånd. Personer som blir arbetslösa och som saknar tillhörighet till arbetslöshetskassa kan komma att söka ekonomiskt bistånd för sin försörjning.
- Den ansträngda bostadssituationen i Stockholm fortsätter att påverka både livssituationen för många familjer som lever i ekonomisk utsatthet och kostnaderna för ekonomiskt bistånd genom att boendelösningar i Stockholmsområdet överlag är kostsamma. Förvaltningen har ännu inte fullt ut sett konsekvenserna av den nya lagen om andrahandsuthyrning vilket kan komma att ytterligare påverka kostnaderna för boende och ekonomiskt bistånd.

Jämställdhetsutmaningar

- Särskilt riktade satsningar behövs för att kvinnor som har ekonomiskt bistånd ska bli självförsörjande i högre omfattning, och ekonomiskt oberoende.
- Hos gruppen personer med långvarigt bidragsbehov finns ett högre ohälsotal hos kvinnor än hos män. En grupp som förvaltningen ser behov att särskilt fokusera på är kvinnor som har långvarigt bidragsberoende, som står långt från arbetsmarknaden, som är periodvis sjukskrivna och som har språksvårigheter.

Övriga utmaningar

- En stor utmaning är att korta bidragstiderna, att snabbare identifiera arbetshinder för att tidigt erbjuda lämpliga insatser som leder mot egen försörjning och därmed undvika långa bidragstider.
- En annan utmaning är att göra planering med inriktning egen försörjning för personer som haft ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, 5-10 år eller längre. Den gruppen består av sjukskrivna personer och/eller med missbruksproblematik, psykisk ohälsa och språksvårigheter, varav flertalet i den sista gruppen är utrikesfödda kvinnor. För att bryta bidragsberoendet för de grupperna behövs en utveckling av insatser i form av motivationsarbete, kartläggning av arbetsförmåga, vårdinsatser, samplanering med missbruksvården, arbetsträning och anpassade arbetsmarknadsinsatser.

Prioriteringar

- Korta bidragstiderna, att snabbare identifiera arbetshinder för att tidigt erbjuda

lämpliga insatser.

- Satsningar för att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende.
- Planering med inriktning arbete/egen försörjning för personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.
- Utveckla fler arbetsförberedande/rehabiliterande insatser.
- Samverkan internt och externt.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Omorganisationen och nerdragningarna inom Arbetsförmedlingen innebär för förvaltningens del tillgång till färre subventionerade anställningar, såsom Offentligt skyddat arbete (OSA), att det är svårt att få tag på handläggare på Arbetsförmedlingen och att Arbetsförmedlingen inte är representerad vid samverkansforum.

Avmattningen i konjunkturen och den ökande arbetslösheten i landet kommer sannolikt att öka behovet av arbetsmarknadsinsatser för förvaltningen. Detta samtidigt som förvaltningen inför 2020 fick minskad tilldelning av subventionerade anställningar genom Arbetsförmedlingen.

Förändringar i målgruppens behov

Personer som söker försörjningsstöd har i allt större omfattning psykiska eller neuropsykiatriska svårigheter och missbruksproblem, och står långt från arbetsmarknaden. För att de ska kunna närma sig egen försörjning i form av arbete behövs ofta arbetsförberedande och rehabiliterande insatser innan det kan bli aktuellt med att pröva arbete. Förvaltningens bedömning är att tillgången till den typen av insatser behöver utvecklas och utökas i staden.

Personal- och kompetensförsörjning, inklusive chefsförsörjning

Förvaltningen ser inga stora utmaningar när det gäller personal- och kompetensförsörjningen inom området. Möjligen kan ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser, på grund avmattning i konjunktur och ökad arbetslöshet, innebära större behov anställda som arbetar med arbetsmarknadsinsatser.

Ekonomiska utmaningar/ekonomisk utveckling

- En försämrad konjunktur med ökad arbetslöshet kan innebära ökade kostnader för förvaltningens arbetsmarknadsinsatser.

Jämställdhetsutmaningar

- En jämställdhetsutmaning är att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende. En grupp som förvaltningen ser behov av att särskilt fokusera på är kvinnor som har långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd, som står långt från arbetsmarknaden, som är periodvis sjukskrivna och som har språksvårigheter.

Övriga utmaningar

- Stora utmaningar ligger i att snabbt identifiera arbetshinder för att tidigt erbjuda lämpliga insatser som leder mot egen försörjning.
- En annan utmaning är att göra upp en hållbar planering för att personer som haft ett

långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska närma sig egen försörjning. Det är personer som är sjukskrivna eller som har andra problem, ibland i kombination med språksvårigheter. Majoriteten av dem är kvinnor. Förutom motivationsarbete behöver den gruppen samordnat stöd i form av vårdinsatser, kartläggning av arbetsförmåga, arbetsträning och ofta anpassade arbetsmarknadsinsatser.

Prioriteringar

- Satsningar för att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende.
- Utveckla fler arbetsförberedande/rehabiliterande insatser.
- Samverkan internt och externt.

2.9 Övrigt

Attraktiv arbetsgivare

Befolkningen i stadsdelområdet ökar och därmed ökar också behovet av tjänster inom ramen för förvaltningens uppdrag. Förvaltningen behöver attrahera, anställa och behålla medarbetare med rätt kompetens samtidigt som god kvalitet ska upprätthållas samt vidareutvecklas.

I februari 2020 hade förvaltningen 2 457 tillsvidareanställda medarbetare, 84 % kvinnor och 16 % män. Åldersmässigt har förvaltningen en stor grupp medarbetare i åldersintervallet 50-59 år. Medelålder för kvinnor är 48 år och för männen 48 år.

Åldersgrupp	Antal
20-29	166
30-39	458
40-49	633
50-59	752
60-	448
Totalt	2 457

Tabell 1. Åldersstruktur inom stadsdelsförvaltningen

Av förvaltningens tillsvidareanställda är det totalt 18 % som är 60 år och äldre. I Sverige är medelpensionsåldern ca 65 år (pensionsmyndigheten), vilket betyder att 18 procent av förvaltningens personalstyrka kan komma att gå i pension inom en femårsperiod. För de personer som potentiellt går i pension inom 3 år (62 år och äldre) är siffran istället 12 %.

En annan sak att beakta är att arbetstagaren har rätt att kvarstå i anställning till och med 68 år, så det faktiskt utfallet går inte att förutse. Nedanstående siffror ger dock en indikation på framtida kompetensförluster.

Befattning	60+	62+
Barnskötare	13%	7%
Boendestödjare	24%	14%
Enhetschef	38%	26%
Rektor förskola	56%	45%
Förskollärare	16%	9%

Befattning	60+	62+
Sjuksköterska	36%	21%
Undersköterska	24%	14%
Vårdare	23%	15%
Vårdbiträde	18%	13%

Tabell 2. Potentiella framtida pensionsavgångar per befattning

Förvaltningen kommer bland annat att behöva rekrytera rektorer, enhetschefer, biträdande enhetschefer, sjuksköterskor och olika typer av kvalificerade administrativa tjänster. Sammantaget behöver förvaltningen under de närmaste tre åren öka antalet anställningar med cirka 250 (ska vi ha med denna siffra, kan inte garantera att så är fallet då vi också avvecklar inom äldreomsorgen) på grund av förvaltningens tillväxt. För att attrahera fler medarbetare behövs en mer effektiv rekryteringsprocess, till exempel genom gemensamma kravspecifikationer och annonsmallar, tydligare introduktionsprogram, utvecklat samarbete med högskolor samt kontinuerlig möjlighet till kompetensutveckling.

Kvaliteten i förskolorna är beroende av personalens utbildning och kompetens. Andelen förskollärare i förvaltningens förskolor är i dagsläget cirka 36,9 %. Kombinationen av nybyggnation, pensionsavgångar och dagens förskollärartäthet gör att behovet av ny personal är bedöms vara fortsatt stort.

Bedömningen är att ett stort antal medarbetare kommer att gå i pension under de närmaste åren. En stor andel av rektorerna ingår i gruppen som kommer att gå i pension. I och med att stadsdelsområdet växer, flera förskolor öppnar och omfattande pensionsavgångar bland förskolechefer, är det en kommande utmaning att rekrytera förskolechefer.

Prioriteringar

- Förvaltningen prioriterar arbetsmiljöfrågor, ett hållbart ledarskap och sänkt sjukfrånvaro.
- Arbetet fortsätter med att implementera handlingsplanerna för förbättrad arbetssituation för förskollärare, barnskötare, socialsekreterare och biståndshandläggare. Det arbetet förväntas på sikt leda till minskade sjuktal.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för 2021 och 2022 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2020. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2019.

Tabell Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Kostnader	2 423,7	2 438,8	2 458,1
Drift och underhåll	2 408,4	2 423,6	2 442,9
Avskrivningar	14,1	14,1	14,1
Internräntor	1,2	1,1	1,1
Intäkter	-80,1	-80,1	-80,1
Netto Stadsdelnämnd	2 343,6	2 358,7	2 378,0

Nettokostnaderna har ökat med 36,2 miljoner kronor från verksamhetsplan 2019 till verksamhetsplan 2020. De största ökningarna har skett inom individ- och familjeomsorg barn och unga samt vuxna, stadsmiljö samt förskolan.

Förvaltningen har en ekonomisk bruttoomslutning på cirka 2,9 miljarder kronor. I förvaltningen arbetar cirka 2400 tillsvidareanställda medarbetare och personalkostnaderna utgör 51 procent av nämndens bruttokostnader vilket motsvarar cirka 1 500 mnkr. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 26 procent motsvarande cirka 800 mnkr och lokalkostnaderna på 9 procent motsvarande cirka 250 mnkr. Resterande 14 procent motsvarande cirka 400 mnkr och avser främst bidrag, livsmedel, förbrukningsmaterial och IT.

Om pris- och löneökningarna stannar vid 2,0 % de kommande åren innebär det en kostnadsökning på cirka 46,9 miljoner kronor per år. Dock ökar kostnaden något mer efter år 1, eftersom en ränta på ränta-situation uppstår.

I bokslutet för 2019 redovisades ett mindre underskott om 1,4 miljoner kronor före resultatöverföring och en budget i balans efter resultatöverföring från resultatfond. Budgethållningen har varit god för samtliga områden förutom för funktionshinderområdet som uppvisar ett sammanlagt underskott om 16,1 miljoner kronor efter resultatöverföring från resultatfond. Detta motsvarar 3,7 % mer än den budgeterade nettokostnaden. Förvaltningen fortsätter att arbeta med att komma till rätta med underskottet. Då underskottet fortfarande är av sådan omfattning är risken stor att området kommer att ha ekonomiska utmaningar även de närmaste åren. Det får konsekvenser för övriga verksamhetsområden då omprioriteringar mellan verksamheter blir nödvändiga för att klara budgethållningen för helheten.

Sammanfattningsvis beskrivs i det här ärendet behov, utmaningar och höjda ambitionsnivåer för de kommande tre åren

3.1 Drift

Förvaltningen bedömer att det finns möjligheter till kostnadsbesparingar med ökad samordning i staden.

En centralt placerad funktion i staden skulle kunna bidra med stöd till stadsdelsförvaltningarna i olika frågor. Exempelvis vid förhandling av vårdplatser inom ramen för socialtjänstens uppdrag med sänkta kostnader till samma kvalitet för brukarna. Även IT och telefonisamordning är exempel på funktioner där samordningsvinster skulle kunna uppnås. Sårbarheten har ökat när IT-enheterna har reducerats personellt och när ej upphandlad support kan ge stöd i olika frågor.

Digitaliseringen i staden ökar möjligheterna med modernare och effektivare digitala verktyg, exempelvis GSIT 2.0, skolplattformen och modernisering av sociala system. Förvaltningen ser samtidigt med den positiva utvecklingen att komplexiteten ökar vad gäller digital kunskap i verksamheterna och samtidigt tar kostnaden för digitaliseringen en allt större andel av tilldelad budget i anspråk för verksamheterna.

Förskola

Inom förskoleverksamheten beräknas andel lokalkostnader öka inom den totala budgeten för förskolan med nya lokaler samt indexhöjningar. Under perioden 2021-2023 planeras för avveckling av 43 avdelningar och utveckling av 71 avdelningar. Det innebär en nettotillväxt med 28 avdelningar i hela stadsdelsområdet. Underhållsåtgärder i befintliga lokaler genererar

även högre hyreskostnader. Förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer kan komma att leda till en högre kravställning både på nya såväl som befintliga gårdar som i sin tur kan generera högre hyreskostnader.

Äldreomsorg

Lokalkostnaderna ökar när behovet av äldreboende minskar närmaste åren vilket ökar kostnader för tomgångshyror kraftigt. Anpassningar utifrån behov av boenden sker med omstrukturering av tre gruppboende, om 8 lägenheter per boende samt nedtrappning av verksamhet på Årsta vård- och omsorgsboende och Enskededalens servicehus. Samordning av åtgärder för personal från de avvecklade verksamheterna är en stor verksamhetsmässig samt ekonomisk utmaning för äldreomsorgens utförare.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen planerar för ett högt bostadsbyggande inklusive många gruppboendestäder vilket är ett risktagande. Stadsdelsnämnden kompenseras inte fullt ut ekonomiskt för gruppboendestäderna när hyresnivån för nya gruppboendestäder som byggs är betydligt högre än de befintliga vilket gör att hyreskostnaderna ökar för såväl de boende som för förvaltningen. Förvaltningen skulle se fördelar med att staden centralt tar fram ett liknande ersättningssystem för höga hyror som inom förskolan för att öka incitamentet att starta nya gruppboendestäder.

Kostnader för boenden är även en utmaning inom stadens upphandlade LOV-avtal, lagen om valfrihetssystem, där det idag saknas boenden för vissa målgrupper enligt LSS. Det är då kostnadsdrivande när förvaltningen måste ta fram boenden utanför stadens LOV-avtal.

Turbundna resor är fortsatt en stor kostnadspost var det fasta budgetanslaget ej ger tillräcklig kostnadskompensation.

Kostnadsdrivande är även att personer med funktionsnedsättning som blir äldre inte har rätt till bistånd i form av daglig verksamhet. Det gör att gruppboendestäder behöver ha en högre personalbemanning under dagtid, vilket genererar högre kostnader.

Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Verksamhetsområdet står inför flera stora ekonomiska utmaningar med tyngdpunkt på kostnader för boenden. Trenden är att antal barn i behov av att bli placerade ökar. Eftersom det är hög efterfrågan på familjehem, men det är stora utmaningar att hitta lämpliga hem, behöver förvaltningen göra externa och mer kostsamma placeringar.

Antalet personer som söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation ökar. I det akuta skedet är många behov av skyddat boende med personal på heltid. Kostnaden för den typen av boenden är mycket hög.

Inom socialpsykiatri täcker ej stadens ersättningssystem med en schablonersättning för lokal- och verksamhetsyta förvaltningens hyreskostnader för verksamhetslokaler. Eftersläpning vad gäller förändring av pengarna per individ, som ej har förändrats sedan 2015, ger även effekt på utförarnas verksamheter.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna för kommande år inom verksamhetsområdet är svåra att prognostisera. Sannolikheten för en försämrad konjunktur är hög vilket kommer belasta ekonomiskt bistånd när personer som blir arbetslösa utan tillhörighet till arbetslöshetskassa söker bistånd för sin försörjning. Den ansträngda bostadssituationen i Stockholm fortsätter att påverka både

livssituationen för många familjer som lever i ekonomisk utsatthet och kostnaderna för ekonomiskt bistånd genom att boendelösningar i Stockholmsområdet överlag är kostsamma.

En osäkerhetsfaktor är även nyanlända i förvaltningen vars etableringsersättning från försäkringskassan sträcker sig över två år. Om de därefter saknar egen försörjning kan de söka ekonomiskt bistånd. Klarar inte staden och förvaltningen att bistå med en situation till försörjning och boende kan det leda till ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Stadsmiljö

Inom förvaltningens stadsmiljöverksamhet ökar driftskostnader för naturreservat, Årstafältet samt parker och grönområden.

3.2 Investeringar

Parkinvesteringar

Följande större parkinvesteringar är prioriterade i samråd med Trafikkontoret:

Objekt	Förbrukat t o m 2019	Beslutat 2020	2021	2022	2023	Senare	Totalt
Backen i Östberga	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	22,7
Bandängen	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6
Grynkvarnsparcken	1,2	3,0	0,0	0,0	9,2	0,0	13,4
Rågdalen	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6
Plantanparken investering	1,5	1,2	5,4	0,0	0,0	0,0	8,1
Krokarna i Enskede	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	4,0	5,0
Storängsparken	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	12,0	13,2
Vårflodsparken	0,0	0,0	0,6	9,2	0,0	0,0	9,8
RE Övrig utrustning	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9
RE Övrigt grönt	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1
RE Trappor	3,2	0,0	3,6	0,0	0,3	0,1	7,2
RE Trappor murar Grynkvarnsparcken	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
RE Parkvägar	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2
RE Parkvägar Grynkvarnsparcken	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
RE Bandängen	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
RE Plantanparken	0,5	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	2,1
Budget genom fördelningsnyckel	30,8	9,9	9,9	9,9	9,9	0,0	70,4
Totalt	68,1	18,7	20,3	20,3	20,4	26,1	173,9

Se bilaga 1 och 3 för beskrivning av projekten. RE avser reinvesteringsmedel.

Kapitalkostnader

Kostnaderna för räntor och avskrivningar kommer att öka de kommande åren som en följd av den ökade tilldelningen av investeringsmedel.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)**4 Lokalförsörjningsplan****4.1 Inledning**

Förvaltningen arbetar fortlöpande med planeringen av förskolor och förutsättningar skiftar över tid, vilket kräver ett dynamiskt förhållningssätt. Bland annat har Lokal - och stadsmiljöenheten avstämningsmöten varje vecka där övergripande planering och specifika projekt går igenom tillsammans.

Under 2019 ändrade förvaltningen planeringsarbetet genom att sluta tillämpa stadens nyckeltal för förskoleutveckling och istället använda Swecos befolkningsprognos i större utsträckning. Stadens nyckeltal på två avdelningar per 100 bostäder, leder till ett mycket högre antal förskoleavdelningar än behovet från Swecos befolkningsprognos.

Förskoleutvecklingen för de närmast kommande åren i denna lokalförsörjningsplan bygger till stor del på stadens nyckeltal, eftersom det tillämpades när planeringsprocesserna för de olika förskolorna initierades. Detta kan leda till överetablering av förskoleavdelningar framöver och det är därför viktigt att utreda om vissa projekt bör skjutas på framtiden eller avslutas. Den bedömda överetableringen är inte spridd över hela stadsdelsområdet, utan är framförallt koncentrerad till Årsta, Östberga och Johanneshov.

4.2 Pedagogisk verksamhet**4.2.1 Nuläge 31 januari 2020**

I nuläget råder en relativt god balans av förskoleavdelningar i stadsdelsområdet. Vissa områden har ett underskott, medan det finns ett överskott i andra. Ofta kan dessa under- och överskott förklaras av att barnen inte alltid går i förskola i den stadsdel där de bor. Till exempel finns det i teorin ett överskott av förskoleavdelningar i Enskede gård, medan det finns ett underskott i Enskedefältet, Gamla Enskede, Blåsut och Johanneshov. I praktiken har inte förskolorna i Enskede gård många lediga platser, så det går att anta att barn i omkringliggande stadsdelar söker sig till Enskede gård och redovisade under- och överskott balanseras ut.

För att möjliggöra tillfälliga evakueringar av förskolor behöver förvaltningen ett antal avdelningar som fungerar som evakueringslokaler. I dagsläget har förvaltningen 11 avdelningar inom kategorin evakueringslokaler. Två av dessa avdelningar avvecklas under 2021. Eftersom evakueringslokaler ofta står tomma, bidrar de till att höja det redovisade överskottet. Evakueringslokaler innebär en kostnad, men alternativet att upprätta tillfälliga förskolelokaler när behov uppstår bedömer förvaltningen är ett mindre kostnadseffektivt alternativ, och det fungerar inte alls när en evakuering måste lösas med kort varsel.

4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Enskede- Årsta- Vantör är ett stort stadsdelsområde och förvaltningen bryter i lokalplaneringen ner detta i stadsdelar samt basområdet Blåsut. I tabellen nedan går det att utläsa befolkningsförändringar för de geografiska uppdelningarna i åldersgruppen 1- 5 år fram till 2028. Under perioden sker den allra största ökningen i Östberga, Bandhagen, Enskedefältet och Johanneshov. Detta är framförallt kopplat till större stadsutvecklingsprojekt, så som Årstafältet och Slakthusområdet.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Hagsätra	667	656	667	665	677	722	754	758	755
Rågsved	796	783	767	778	780	775	767	755	775
Bandhagen	437	463	505	593	648	672	680	678	667
Högdalen	568	595	627	642	640	633	639	625	608
Örby	364	361	356	350	349	346	342	338	333
Stureby	559	539	534	523	520	509	497	484	470
Enskedefältet	97	96	90	96	106	137	186	242	283
Enskede gård	194	202	203	200	199	235	277	314	341
Gamla Enskede	712	720	719	749	774	797	803	800	792
Blåsut	186	192	195	192	186	179	171	162	155
Johanneshov	282	299	303	303	360	409	476	540	578
Årsta	1 252	1 271	1 268	1 257	1 246	1 247	1 240	1 250	1 248
Östberga	367	371	465	561	662	738	835	962	1 113
Totalt	6 480	6 546	6 700	6 911	7 148	7 400	7 668	7 907	8 117

Under den första planeringsperioden kommer det råda ett visst överskott av förskoleavdelningar, framförallt mellan åren 2025 och 2027 då det är ett relativt stort överskott. Beroende på hur bostadsplanerna i de större projekten Årstafältet, Årstråket, Slakthusområdet samt Fokus Hagsätra- Rågsved utvecklar sig, kan tidplaner för förskoleprojekt i den perioden behöva skjutas på något.

När planeringen bryts ner på stadsdelsnivå går det att se att det största överskottet utvecklas i Årsta, Östberga och Johanneshov. Det är därför viktigt att fortlöpande utvärdera utvecklingen i dessa områden och anpassa planeringen till befolkningsutvecklingen.

Planeringsunderlag

Det huvudsakliga planeringsunderlaget som förvaltningen använder sig av är Swecos befolkningsprognos. Förvaltningen efterfrågar dock att staden tar fram riktlinjer för hur förskoleplanering ska hanteras i mycket tidiga skeden, eftersom dessa bostäder ofta inte finns i befolkningsprognosen ännu. Exploateringskontorets kommunicerade prognos av antal färdigställda bostäder kan i många fall skilja sig från vad Swecos befolkningsprognos redovisar, och det är viktigt att staden är tydlig gentemot alla berörda förvaltningar vilka

siffror som ska användas som huvudsakligt planeringsunderlag i processens olika skeden.

Fristående och enskilt drivna förskolor

Fristående och enskilt drivna förskolor utgör i nuläget ungefär 30 % av det totala antalet förskoleplatser. De är inte jämnt utspridda över stadsdelsområdet, utan koncentrerade till olika delar. Årsta har till exempel ett relativt högt antal fristående och enskilt drivna förskolor.

En utmaning är hur förvaltningen ska förhålla sig till befintliga och planerade fristående och enskilt drivna förskoleavdelningar. Förvaltningen har inget planeringsunderlag som bedömer hur många fristående och enskilt drivna förskolor som ska byggas framöver, och det är därför svårt att anpassa planeringen efter utbyggnadstakten av dessa.

Fristående och enskilt drivna förskolor etablerar sig inte enbart i områden där det finns ett underskott av förskoleavdelningar, vilket rationellt agerande i en marknadsekonomi borde innebära. I fallet Årsta går det att se att något annat styr var fristående och enskilt drivna förskolor väljer att etablera sig, och förvaltningen kan i dagsläget bara spekulera angående vilka faktorer som påverkar detta. Med andra ord kan inte förvaltningen förlita sig på att privata aktörer kommer etablera sig i områden där det finns störst behov.

Hur förvaltningen ska förhålla sig till fristående och enskilt drivna förskolor i planeringsarbetet är en nyckelutmaning under planeringsperioden. Om andelen fristående och enskilt drivna förskolor är hög innebär det att staden kan få problem att tillgodose platsgarantin för förskolor i fall de förskolorna avvecklas. Staden behöver därför fastställa vad en rimlig sammansättning kommunala och fristående och enskilt drivna förskolor kan vara.

Förvaltningen kommer att ta fram en rutin angående hur ett samarbete med privata aktörer kan se ut. Det kan till exempel handla om avstämmningar med privata aktörer i stadsdelsområdet, för att få ökad inblick i hur deras planerade utveckling ser ut.

Inskrivningsgrad

Inskrivningsgraden kan ändras ganska kraftigt från år till år, vilket påverkar behovet av förskoleplatser. Staden arbetar mot definierade mål för inskrivningsgrad, och lokalplaneringen bör möjliggöra för dessa mål att uppfyllas. I stadsdelsområdet är den senast dokumenterade inskrivningsgraden 85,9 %. Det finns dock skillnader mellan stadsdelar inom stadsdelsområdet, med vissa stadsdelar som har närmare 100 % inskrivningsgrad, medan andra har lägre inskrivningsgrader.

Förskolors utemiljöer

Då staden förtätas finns en risk att storleken på förskolegårdar, parker och grönområden minskar. Dessa ytor är viktiga för barn och deras utveckling. Det är därför angeläget att planering av nya förskolor tydligt beaktar barnens perspektiv och att det framförallt för förskolegårdar avsätts ytor som är tillräckliga för att främja barnens utveckling.

Förvaltningen har under 2019 utvecklat ett funktionsprogram för förskolors utemiljöer. Detta kommer framöver att användas, både för att utvärdera befintliga förskolor och framförallt som ett verktyg för att säkerställa att nya förskolors utemiljöer håller en hög kvalitet.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under den första planeringsperioden genomförs ett relativt stort antal avvecklingar och nybyggnationer. Många av projekten är avveckling av äldre förskolor i dåligt skick, som

ersätts av nya, mer kapacitetsstarka. Orsaken till dessa projekt är i många fall att en byggnad har nått slutet av sin byggnadstekniska livscykel och att det samtidigt finns ett bedömt behov av fler förskoleavdelningar i ett område. Om förskoletomten bedöms ha bra kvalitéer och är stor nog är det ofta en bra lösning att riva den äldre förskolan och bygga en större inom samma tomt.

Vissa av projekten är osäkra, och beror på omkringliggande bostadsbyggande. Olika projekt finns med i vår planering, men större detaljplaner kan ha pausats. Om detaljplanerna avbryts helt och hållet tar vi bort anknytande förskoleprojekt från planeringen, men innan dess kan det i vår planering se ut som att vi planerar för mycket förskolor.

I takt med att staden förtätas blir det svårare att hitta tomter för nya förskolor med bra grundförutsättningar. Detta kan leda till kostnadsdrivande lösningar för själva byggnaden och angränsning till exempel. Generellt kan det finnas vissa utmaningar att förhålla sig inom stadens kostnadstak eftersom kostnaden att bygga nya förskolor går upp.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Under den andra planeringsperioden har vi inga uppstartade projekt, och befolkningsprognosen för den perioden kan betraktas som relativt osäker. Det som kan utläsas från befolkningsprognosen är att antal barn ökar med cirka 1 100 stycken, vilket skulle innebära ett behov på cirka 60 nya avdelningar. Detta är dock räknat på 100 % inskrivningsgrad, så behovet blir i praktiken något lägre.

Genom att jämföra föregående års befolkningsprognoser mot vad den faktiska befolkningsutvecklingen blev, går att konstatera att det finns en osäkerhet i prognoser på längre sikt. Prognosen som togs fram 2014 bedömde t.ex. att antal barn 1- 5 år i stadsdelsområdet skulle 2018 vara 6 865, men det faktiska utfallet var 2018 6 476 barn.

Med detta som bakgrund arbetar förvaltningen mot ett förväntat ökat antal barn under planeringsperioden, men förutsättningarna kommer säkert att ändras och det krävs därför en flexibilitet i den planerade utvecklingen. På ett övergripande plan går det att göra ett antagande om att mark kommer behövas för nya förskolor, och detta är bra att bevaka redan nu, så att det finns möjlighet att planera förskolor i bra lägen i framtiden.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar under planeringsperioden.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2020

I nuläget utgör enskilt drivna förskolor cirka 30 % av det totala antalet förskoleplatser inom stadsdelsområdet. I denna lokalförsörjningsplan har antal barn som faktiskt är placerade i de enskilt drivna förskolorna använts, inte deras platstillstånd, eftersom vi inte vet eller kan kontrollera att förskolorna fylls upp till maxkapacitet när behov finns.

De privata förskolorna är koncentrerade till olika delar av stadsdelsområdet. I Årsta och Gamla Enskede finns det till exempel en hög andel enskilt drivna förskolor, medan det är få i Östberga och Högdalen.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Förvaltningen har endast kännedom om ett fåtal objekt som kommer att vara enskilt drivna förskolor. Båda projekten som förvaltningen känner till ligger inom Slakthusområdets första etapp och är två förskolor med fem avdelningar var.

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2020

Förvaltningen har en mängd olika lokaler för kommunala verksamheter, utspridda i stadsdelsområdet. Det rör sig om bland annat parklekar, fritidsgårdar och administrativa lokaler.

I dagsläget är förvaltningshuset på Slakthusplan 4 relativt fullt eftersom förvaltningen i början på året lämnade en lokal på Palmfelstvägen 19, och dessa medarbetare flyttade in i förvaltningshuset. Med nuvarande planlösning och organisation saknas det utrymme för förvaltningens personalstyrka, som arbetar i förvaltningshuset, att växa.

Hysesavtalet för förvaltningshuset har sagts upp för omförhandling i början av 2020, och detta kan komma att leda till ökade hyreskostnader.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Planerade lokalförändringar för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Parklekar, fritidsgårdar och öppna förskolor fyller en viktig funktion och förvaltningen bedömer att det kommer finnas ett utökat behov av denna typ av lokaler eftersom befolkningen i stadsdelsområdet ökar. Det är viktigt att utreda vilka platser som denna typ av lokaler kan göra störst nytta och bidra till en socialt hållbar stadsutveckling.

Det kan finnas fördelar med att bygga lokaler som kan användas av flera verksamheter. Parkleksverksamhet och öppen förskola kan med fördel nyttja samma lokal, och detta behöver beaktas under planeringen så att byggnaderna är förberedda för detta.

I dagsläget saknas infrastruktur, med avseende på bland annat låssystem, för att lokaler enkelt ska kunna nyttjas av olika verksamheter samt externa aktörer, såsom till exempel föreningar från civilsamhället. Förvaltningen bedömer att det behövs utredas hur förvaltningens lokaler ska kunna förberedas för att öka dess nyttjandegrad.

I Årsta finns det på kort sikt behov av en ersättningslokal för hemtjänst samt en ersättningslokal för Årstapaviljongen, som är en träffpunkt för seniorer. På lite längre sikt finns det behov av en ny hemtjänstlokal samt en ny träffpunkt med gym för seniorer i Årsta.

Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar under planeringsperioden.

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Under planeringsperioden ökar förvaltningens förskolebestånd, vilket innebär en växande hyreskostnad. Eftersom fler barn kommer att gå i förskolan ökar samtidigt de resurser som förvaltningen tilldelas för att bedriva förskoleverksamhet. Detta kommer att användas för att finansiera de ökade hyreskostnaderna.

Under planeringsperioden river förvaltningen, eller säger upp avtal för, flera mindre förskolor som ersätts av större förskolor. Även om nya förskolor generellt har högre hyror än de äldre som de ersätter, innebär utvecklingen mot förskolor med sex avdelningar eller fler att förskolorna kommer att kunna bedrivas med bättre ekonomi. Större förskolor innebär bättre resursutnyttjande, framförallt med avseende på personal och kostnader kopplat till detta.

4.4.2 Samverkan

Förvaltningen ska enligt stadens direktiv samverka med utbildningsförvaltningen, när det är möjligt, vid nybyggnation av förskolor och skolor. Det innebär att förskola och skola kan komma att ligga inom samma byggnad och ett kök lagar mat åt båda verksamheterna. Eftersom denna typ av lösningar inte finns sedan tidigare inom stadsdelsområdet krävs god samverkan för att säkerställa att de lösningar som arbetas fram innebär en bra miljö både för förskolebarnen såväl som skolelever.

För att effektivisera lokalnyttjandet kommer förvaltningen under perioden utreda hur lokaler kan nyttjas av olika verksamheter, under olika tider på dygnet. Det kan till exempel röra sig om en parkleksbyggnad som används både för parkleksverksamhet och öppen förskola.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Inom stadsdelsområdet finns många lokaler vars avtal kan sägas upp inom en treårsperiod. Förvaltningen har kännedom om vilka objekt det rör och följer fortlöpande upp behov av dessa lokaler.

5 Övriga redovisningar